

наповнення комунікативних дій та об'єднання всього набутого когнітивного, регулятивного, ціннісного досвіду в систему типової для особистості фахівця мистецької спеціальності комунікативної поведінки. Отже, всі компоненти означеного феномена взаємопов'язані, взаємодоповнюють один одного і функціонують як система.

Таким чином, інтегрування сутнісних ознак феноменів культури й спілкування уможливорює розуміння культури спілкування особистості з позиції її досягнень у сфері спілкування, що за своїм змістом і способами реалізації втілені в індивідуальному комунікативному досвіді і є результатом засвоєння та реалізації нею суспільного досвіду спілкування у всіх його формах і проявах. Здійснений структурний аналіз феномена культури спілкування майбутнього фахівця мистецької спеціальності дає змогу конкретизувати його структуру в когнітивному, регулятивному, ціннісно-смісловому та поведінковому компонентах.

Список використаних джерел:

1. Балл Г.О. Сучасний гуманізм і освіта: Соціально-філософські та психолого-педагогічні аспекти. Рівне: Ліста-М., 2003. 128 с.
2. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч.-метод. посіб. Львів: Норма, 2005. 343 с.
3. Джеджер К.В. Формування культури спілкування майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*: зб. наук. пр. Рівне: РДГУ, 2005. С. 31 – 35.
4. Іванова Т. Культура педагогічного спілкування: монографія / За ред. І.А. Зязюна. К.: ЦВП, 1999. 357 с.
5. Радевич-Винницький Я. Етикет и культура спілкування. Львів: СПОЛОМ, 2001. 223 с.
6. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посібн. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.

РОЗВИТОК ІМПРОВІЗАЦІЙНИХ УМІНЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

*Бичок О.Р., здобувач ступеня вищої освіти
«бакалавр» Науковий керівник: Кравцова Н.Є., кандидат педагогічних
наук, доцент Вінницький державний педагогічний університет імені
Михайла Коцюбинського*

Музичне мистецтво має чарівну здатність розвивати у дітей творчі здібності та здатність до самовираження. Одним із ключових моментів цього процесу є імпровізація.

Імпровізація є найбільш розповсюдженим і популярним методом музикування та є важливою складовою музичного мистецтва, яка дозволяє музикантам виражати свої ідеї та творчість. За допомогою імпровізації розвивається обдарованість та навички виконавця, що надає можливість творчо реагувати на музичні ідеї. Про важливість використання імпровізації в музичному навчанні і вихованні молодших школярів наголошується у наукових дослідженнях і працях видатних вчених і вчителів у галузі музичної педагогіки.

Видатний французький психолог і вчений Альфред Біне зробив вагомий внесок у розкриття феномену імпровізації в музиці та її механізмів. Він розробив блок-схему, яка допомагає розібрати імпровізацію на окремі складові: ритм, мелодію, гармонію та динаміку. Така модель допомагає вчителям музичного мистецтва розуміти та з легкістю доносити молодшим школярам знання з імпровізації.

Відомий британський музикант та педагог Джон Девідсон вважав, що імпровізація сприяє розвитку музичного мислення та відчуття гармонії. У своїх доробках він підкреслював важливість розвитку імпровізаційних навичок учнів на ранніх стадіях музичного навчання і виховання.

Проблему впливу імпровізації на розвиток творчості дітей досліджував вчений Лоренс Джонсон. Його праці вказують на те, що імпровізація сприяє розвитку навичок креативного мислення та здатності дітей виражати себе через музику.

Психологиня Джейн Девелл досліджувала проблему впливу імпровізації на розвиток емоційного інтелекту у дітей молодшого шкільного віку. Вона дійшла висновку, що через імпровізаційну діяльність діти навчаються розпізнавати та виражати свої емоції, що є важливою складовою у розвитку особистості.

Карл Орф, німецький композитор і педагог, який прославився не лише написанням кантати «Карміна Бурана», а й створенням самобутньої і оригінальної музично-освітньої системи, в якій провідну роль відіграє музична імпровізація. Сьогодні методика К.Орфа активно і ефективно впроваджується у навчально-виховний процес як у вітчизняних так і в зарубіжних закладах загальної середньої освіти. Акцентуючи увагу на творчому підході та розвитку імпровізаційних умінь школярів на уроках музичного мистецтва, вчителі використовують імпровізацію для розвитку їх музичних та творчих здібностей. Учням дозволяється експериментувати зі звуками, ритмами та мелодіями, створюючи власну музику. Адже імпровізація сприяє розвитку креативності, музичної фантазії, уяви та музично-творчого самовираження. У п'ятитомному навчальному посібнику

«Шульверк» Карл Орф детально розкриває свою методику, яка стимулює дитяче колективне елементарне музикування. Музична імпровізація дітей є основним методом музичного навчання і виховання дітей. Його система максимально наближена до можливостей та інтересів звичайної дитини. Невипадкова її назва – «Елементарне музикування», в якому слово «елементарне» має сенс «просте», «доступне кожному» (але не примітивне). Музикування тут розуміється як глибокий і органічний взаємозв'язок музики, руху і мови. Дитяча елементарна музика будь-якого народу генетично нероздільно пов'язана з мовою і рухом. Її Орф назвав «елементарною музикою» і зробив основою свого

«Шульверка».

У наш час музична імпровізація не втратила свою актуальність, адже вона є важливою складовою музичної освіти школярів у загальноосвітніх закладах та потребує сучасних інноваційних форм використання вчителями в процесі музичної діяльності учнів на уроках музичного мистецтва. Також маємо розуміти та брати до уваги те, що дитяча імпровізація – це дещо просте та наївне музикування, яке з часом набуває різноманітності та досвіду, а саме: мовлення та руху, важливих аспектів слухача, композитора, виконавця та актора; допомагає у спілкуванні, творчості та фантазуванні, самовираженні та неочікуваності, розумінні музики як радості та задоволення. Використовуючи різні види імпровізації (мовленнєвої, ритмічної, вокальної, інструментальної), в учнів розвивається критичне мислення, яке пов'язане із розвитком креативності, та «характеризується гнучкістю та відкритістю, даючи поштовх до розвитку творчих здібностей особистості» [1].

Механізм розвитку музичної імпровізації може бути різним, все залежить від рівня розвитку музичних здібностей та віку учнів. Для цього молодшим школярам необхідно освоїти основи музичної теорії, елементи музичної мови (мелодія, темп, ритм, динаміка, гармонія тощо). Вчителю музичного мистецтва слід формувати і розвивати в учнів уміння імпровізувати, як в індивідуальній так і в колективній формах музичної діяльності. Для цього можна використовувати імпровізаційні завдання та ігри (створення розповідей з імпровізованим супроводом, музичні імпровізації на різноманітні теми тощо). Головне в імпровізації - не перешкоджати ініціативам учнів, давати їм волю у своїх ідеях та самовираженні. Учня можна запропонувати поекспериментувати з написанням музичних фраз або ж власне мелодій на папері, використовуючи внутрішній слух. Також вчитель може задати запитання в музичній формі, а учнів повинні відповісти

по- музичному. На уроках музичного мистецтва в початковій школі слід використовувати ігри, де потрібно скласти музичні пазли, додавати частинки до існуючих композицій. Такий вид діяльності сприяє розвитку творчих навичок.

Музична імпровізація у різних стилях та жанрах допомагає освоїти та розвинути свої знання у різних напрямках музичного мистецтва, але головним видом діяльності є обговорення імпровізаційних виступів, у ході яких молодші школярі аналізують власні виступи та виступи однокласників, обговорюють з учителем сильні та слабкі сторони та обдумують подальші кроки для розвитку імпровізаційних умінь.

Отже, музична імпровізація сприяє розвитку учнівської креативності та уяви, оскільки саме вона потребує вигадливості та самовираження. На уроках молодші школярі навчаються реагувати на музику та інших виконавців, покращуючи свій музичний слух. Імпровізація допомагає учням виражати та контролювати свої почуття та емоції, а також стимулює творче мислення, за допомогою якого вони можуть дійти до нестандартних рішень поставлених завдань у минулому, і головне - розвиває впевненість у власних музичних вміннях та публічних виступах.

Список використаних джерел:

1. Білозерська Г. О., Сізова Н. С., Кравцова Н. Є., Кравченко І. М. Технологія розвитку критичного мислення майбутнього педагога-музиканта на заняттях з хорового диригування. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи №85., 2022., С.27.
2. Масол, Л. Формування основ музичної культури молодших школярів: теорія і практика: монографія. Суми: ВВП «Мрія» ТОВ., 2009.
3. Денисюк І. С. Музична імпровізація: від вчителя музики до учня. *Мистецтво та освіта*. Київ: Пед. думка. № 2 (80), 2016. С. 18–22
4. Денисюк І. С. Проблема імпровізації у музичному виконавстві. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць. Випуск 42. Київ, Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2015. С. 214–219.

5. Денисюк І. С. Музична імпровізація як метод музичного навчання школярів *Шкільний світ* [Музика]. Київ. № 19 (747), 2016. С. 1–5.
6. [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyishkoli>

УРОК МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

*Бондар В.В., здобувач вищої освіти
«магістр» Науковий керівник: Кушнір К.В., кандидат педагогічних наук,
доцент Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла
Коцюбинського*

Постановка проблеми. Основною формою організації музичної освіти і виховання в школі є урок музичного мистецтва, з притаманним йому впливом на свідомість і підсвідомість особистості, на інтелектуальну сферу, на моральне і емоційне здоров'я людини. Науково доведено, що музичні твори, мають чималий потенціал для виховання кращих людських цінностей школярів. З огляду на це важливим на нашу думку є формування музичного інтелекту, ціннісної потреби в мистецтві, позитивних духовних, моральних якостей особистості, що прищеплюються під час спілкування з мистецтвом й безпосереднім досягненням різноманітних видів і форм музично-творчої діяльності, що в свою чергу сприяє формуванню ціннісних орієнтацій учнів.

Аналіз останніх наукових публікацій. Риси духовного світу школярів найбільш інтенсивно формуються у підлітковому шкільному віці, що доведено у працях багатьох вчених, педагогів та психологів: Н.Ветлугіної, М. Басова, А.Запорожця, Н.Луйтеса, Т.Гуменикової, О. Дем'янчука та інших. Саме у цей період життя засвоюються основи систематичних знань, формується фундамент її характеру, волі, світогляду, ідеалів, моральних поглядів та ціннісних орієнтацій. Саме